

re sektorer. Mangel på kvalificeret arbejdskraft må forventes at føre til løngindning og mere udbredte krav om lønstigninger på et niveau, der risikerer at underminere den færøske konkurrenceevne. En konkurrenceevne, der nok er forbedret, men fortsat skrøbelig.

Tyngden i de fremhævede faresignaler peger på, at et fortsat stabilt opsving på Færøerne vil stille ganske store krav til den økonomiske politik i de kommende år. Dette understreges yderligere af landsstyrets målsætning om øget færøsk selvstændighed.

Tann økonomisk politikurin

Færøernes økonomi er meget ensidigt afhængig af fiskeri. En meget stor del af det samlede forbrug importeres.

Ikke mindst den ensidige afhængighed af fiskeri, hvor både mængder og priser kan variere betydeligt, betyder, at færøsk økonomi skal være meget velkonsolideret. Der skal ikke store udsving i økonomien til, før de offentlige budgetter igen havner i underskud, såfremt skatterne ikke hæves. Det skyldes ikke mindst, at det offentlige forbrug er vokset i de seneste år, og at den offentlige gæld fortsat er stor. Derfor er der et udtalt behov for at prioritere gældsindbringelse. Det gælder også efter 10. juni-aftalen med den danske regering om nedskrivning af den offentlige gæld. Lavere gæld vil på sigt øge råderummet i den økonomiske politik.

Uanset sine særlige træk fungerer færøsk økonomi grundlæggende som andre økonomier. For de sektorer, der er direkte konkurrenceudsat - først og fremmest fiskeforarbejdning og havopdræt - fører lønstigninger, der ligger højere end udlandets, direkte til en forværret konkurrenceevne. Der skal derfor til stadighed prioriteres mellem beskæftigelsesfremgang og lønfremgang.

Selvom de direkte konkurrenceudsatte sektorer kun beskæftiger en mindre del af den færøske arbejdsstyrke, er disse sektorer direkte bestemmende for, hvor højt lønniveauet kan blive på Færøerne samtidig med, at balancen overfor udlandet kan fastholdes.

Særligt for fiskeforarbejdningsindustrien er vurderingen, at konkurrencesituationen, uanset de væsentlige forbedringer der er set siden begyndelsen af 1990'erne, fortsat er skrøbelig. Det betyder konkret, at en fremgang i det generelle lønniveau kun er

økonomisk velbegrundet, såfremt den kobles med elementer, der forøger branchens produktivitet - for eksempel enighed om, at en øget andel af lønnen kan udbetales i form af bonus eller resultatløn, eller at arbejdstid og arbejdstilrettelæggelse i øvrigt kan ske mere fleksibelt.

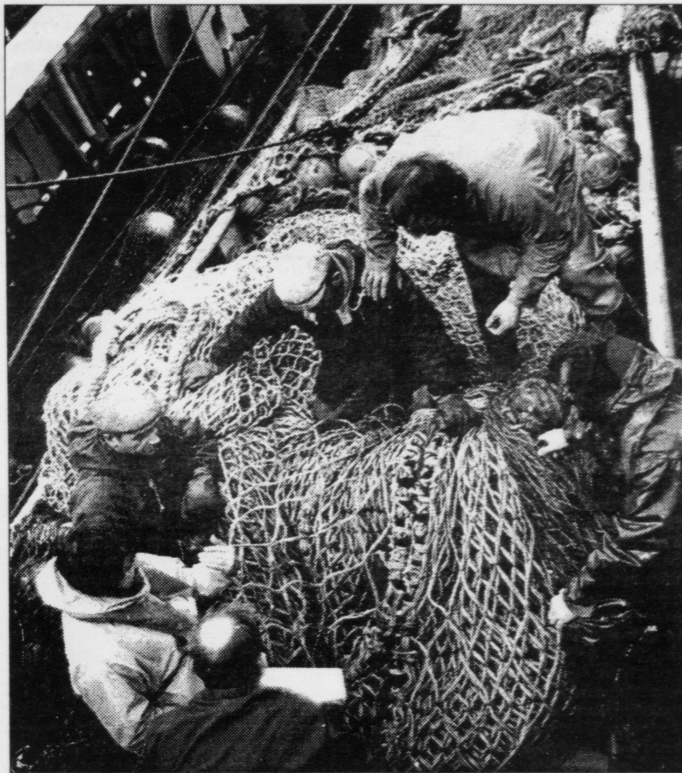
Fiskeflåden er ikke direkte konkurrenceudsat. Udover afsætningspris og prisen på produktionsmidlerne, som er upåvirkelige og stort set ens for alle fiskere i ind- og udland, er flådens størrelse i forhold til de til rådighed værende fiskeressourcer i farvandet omkring Færøerne vigtig for, om fiskeriet er profitabelt for det enkelte fartøj eller ej. Generelt er vurderingen, at rentabiliteten er acceptabel for de fleste fartøjskategorier i den nuværende situation med rekordfiskeri og høje priser. Men den er ikke tilstrækkelig i mere normale tider.

Under hensyn til, at den færøske fiskeflådes fangstkapacitet fortsat vurderes at være større, end den bør være i en langsiget ligevægt, er der ikke umiddelbart anledning til at bekymre sig om den løbende forældelse af flåden.

Der forpasses ingen option ved ikke at investere i nye fartøjer nu. Man kan altid investere i fremtiden, hvis det skulle vise sig at være ønskeligt. Derfor bør det også undgås at bruge offentlig støtte til at igangsætte en investeringsbølge, der ikke har dækning i et tilstrækkeligt markeds-mæssigt afkast. Derimod kunne en klar udmelding fra landsstyret om ikke at ville yde støtte sætte gang i de nyinvesteringer, der rent faktisk er rentable på markeds-vilkår - investeringer, der i dag udskydes i forventning om, at de inden for en kort årrække kan gennemføres med betydelig offentlig støtte.

Offentlig støtte til fiskeriet har en lang række uhensigtsmæssige konsekvenser i form af et generelt lavere velstandsniveau på Færøerne, en mere ulige indkomstfordeling, forværret markeds-mæssig rentabilitet i fiskeriet og øget pres på bestandene. Det gælder, uanset om støtten tager form af investeringstilskud, driftstilskud, ordninger der reducerer omkostningerne til arbejdskraft, fritagelser for skatter og afgifter eller andre former.

Derimod kunne en reduktion af antallet af fiskedage fra det nuværende relativt rigelige niveau forventes at fremme den nødvendige strukturalpasning i færøsk fiskeri. Ønskede man fra offentlig side at kom-

Fiskiskapurin við Føroyar er so at siga óavmarkaður, sigur Ráðgevandi nevndin, samstundis sum hon setur spurnartekin við, um stovnarnir orka at bera trýstinum, sum lagt verður á teir. Nevndin setur eisini spurnartekin við um fiskidagaskipanin er nøktandi (savnsmýnd)

pense erhvervet for mindre fiskerettigheder, kunne det overvejes at opkøbe tildeelte fiskelicenser på markedet frem for blot at indskrænke antallet af fiskedage pr. licens uden kompensation.

Generelt bør det være en målsætning, at skattesystemet ikke uhensigtsmæssigt påvirker økonomiske beslutninger.

Skattebasen bør derfor søges gjort så bred som mulig af hensyn til at sikre det ønskede skatteprovenu med de lavest mulige marginale skatteprocenter.

Generelt vurderes der at være betydelige muligheder for at fremme den økonomiske udvikling på Færøerne ved at gøre op med uhensigtsmæssige forvriddninger i skattesystem og erhvervstilskud m.v.:

- Den løbende udhuling af momsgrundlaget bør vendes. Momsordningen fungerer i højere og højere grad som en importtold, der forvrider forbrugs- og produktionsbeslutningerne. Særligt hvad angår den fra 1. januar 1998 indførte momsfritagelse for håndværksudgifter, bidrager denne yderligere til at øge presset på en sektor i økonomien, hvor der i forvejen er mangel på arbejdskraft. Med risiko for afledt løn- og pres andre steder i økonomien. Også momsfritagelsen for varer leveret til fiskeriet forekommer ubegrundet.

- Aftrapningen af tilskuddet til betaling af renter på boliglån bør fremskyndes. Den tidligere plan om en langsom aftrapning fra år 2000 byggede på en væsentligt langsommere forventet genopretning af økonomien. I den nuværende situation med mangel på håndværkere er der ikke behov for at stimulere huspriserne yderligere.

- De særlige skatteregler for håndværkere, der arbejder i udlandet, og den fra 1998 indførte særlig lempelige beskattning af fiskere bør tages op til fornyet overvejelse.

- Renteindtægter bør beskattes symmetrisk, uanset om de optjenes på Færøerne, i Danmark eller i udlandet.

- Færøerne har fortsat få alternativer til fiskeri og dets følgeindustrier. Har man fra færøsk side et ønske om at sikre en mere diversificeret erhvervsstruktur, og dermed en mindre sårbar økonomi, er der behov for at sikre de bedst mulige forhold for oprettelse af nye virksomheder. Væsentlige

forudsætninger for, at det kan lykkes at tiltrække eller opdyrke nye erhvervsmæssige aktiviteter er, at erhvervspolitikken og skattepolitikken ikke som i dag bidrager til at fastholde mere kapital og arbejdskraft end nødvendigt i det nuværende hovederhverv - uanset at ressourcerne kunne anvendes mere produktivt andetsteds i økonomien.

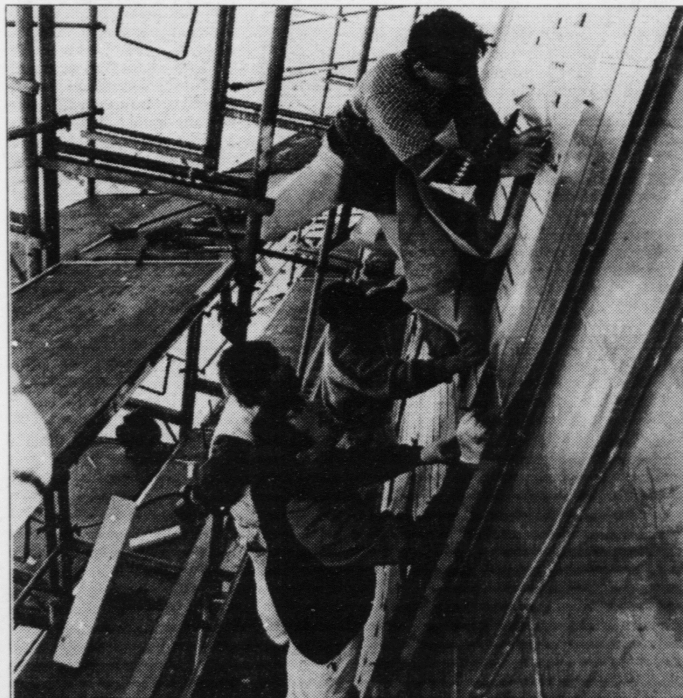
- Generelt er der grund til at advare mod at indføre nye erhvervsstøtte, også selvom den erstatter anden erhvervsstøtte. Ønskes det imidlertid målrettet at hjælpe nye virksomheder på anden vis end ved at tilbyde gode rammebetingelser, bør støtten leve op til en række krav. Blandt andet skal støtten målrettes opstartsfasen og være klart tids-begrænset.

- Endelig antyder den gennemgang, der i Beretningens specialkapitel er foretaget af el-, telefon- og transportsektoren, at der er basis for en mere effektiv organisering i disse sektorer. Øget konkurrence og gennemsigthed må ventes at kunne føre til lavere priser og bedre kvalitet til gavn for forbrugerne af de nævnte serviceydelser. Samt til gavn for den samlede samfunds-økonomi.

Niðurstøða

Den bedst mulige økonomiske udvikling på Færøerne i de kommende år forudsætter efter Det rådgivende udvalgs mening en finanspolitisk stramning for på en gang at reducere risikoen for overophedning og accelerere den igangværende konsolidering af de offentlige finanser. Dette aktualiseres yderligere af tanker om øget selvstændighed.

På lidt længere sigt er den største udfordring at sikre hensigtsmæssige incitamenter i økonomien. Ved at gennemføre strukturreformer på skatte-, afgifts- og tilskudsområdet bør det sikres, at investeringsbeslutninger så vidt muligt fremover bliver taget på et markeds-mæssigt grundlag, og at fiskeressourcerne fremover bliver udnyttet på en bæredygtig facon. Endelig bør der på de områder, hvor det er muligt, introduceres øget gennemsigthed samt effektiv styring og konkurrence - det gælder, som nævnt, også i offentlige og halvoffentlige forsyningsvirksomheder.

Ráðgevandi nevndin hjá forsætismálaráðharranum setir eisini spurnartekin við skattaskipanina. M. a. heldur hon ekki at tað er rætt at varveita skipanina, sum handverkararnir arbeiða undir, tí nú er stóðan tann, at tað er brúk fyri arbeiðsmegi í Føroyum (savnsmýnd)